„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 97. У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 1. (13.) ЈУЛА 1879. ГОДИНА XIV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

„Застава“ излази четир пута преко недеље.

Претплата остаје за аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:
На целу годину 14 ф, — или 35 дин.
На по године . 7 „ — „ 17½ „
На четврт године 3 „ 50 „ 9 „
На месец дана . 1 „ 20 „ 3 „

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију, и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новоме Саду 26. јунија 1879.

Уредништво и наклада „Заставе“.

ЈОШ ЈЕДНОМ О СРПСКО-БУГАРСКОМ СПОРУ.

На чланак наш, који је на овом месту у 93. броју овога листа изишао о питању и одношају српско-бугарском, добили смо од познатог руског дописника г. Никандра Васиљевића одговор, којег ниже у целости у преводу саопштавамо. Мислимо, да се тим, што пуштамо и противно мнење нећемо огрешити о наше становиште, које смо у горе напоменутом чланку обележили, а којем је основна мисао, да спорна питања између славенских народа и племена ваља решавати путем помирљивим и погледом на општу солидарност славенску, која нам је више него икоме нужна. Питање о ректификацији српско-бугарске границе није од толике вредности, да би се отуда правила читава државна афера и да би се и сама слога између Срба и Бугара због тога о клин вешала. Брат Рус греши, када вели, да Срби брезничког и трнског округа „савијају своје главе под ноге бугарске,“ јер ми и у новооснованој Бугарској невидимо поданике, него слободне држављане. По нашем схватању није ни за Русе и Русију добро, ако ће балкански Славени у међусобној зађевици живети, јер се тиме осуђују на један живот и на пљен туђи. Русија је пак у више прилика стекла горка искуства и могла се уверити, да према држању васколике Европе никако није посве извесно, да ће баш њојзи и једино њојзи балкански полуоток у пљен пасти. После овога, да пустимо реч брату Русу:

Поштовани г. уредниче!

Пре два дана вратио сам се из Бугарске — из Трна, у Србију српску, у Београд. Много и много накупило се у души мојој за време мога путовања и ја једва што сам могао руским читаоцима саопштити преко листа „Восток“ што сам чуо и видио. Али сад ми донесоше са поште 93. бр. Вашега уваженога листа и ја остављам за овај пар моје саопштавање руским читаоцима, него се лаћам да вама пишем.

Ваш уважени лист осуђује оштро нападање „Истока“ на Русију. Пре свега примећујем, да је Русија — једно, а руска савремена политика — друго. Прва постоји сама за себе, а друга такође сама за себе. „Исток“ је, рекао бих, свега једанпут устао на савремену руску политику; али на ту политику устајали су и устају најбољи патријоти саме Русије. Сетите се громовите беседе најдостојнијега и највећега руског патријота Аксакова, после које он је проседио више него седам седмица у Варварану — сетите се чланка историка Мајкова, који говори и расправља не у своје име, него у име највиших, ако у овај пар ногама и гажених авторитета — у име науке и права; пратите плашљиво руску штампу, и ако она говори наговештивањем и полунаговештивањем, пак ћете се уверити, да ли савремена руска политика има много приврженика у просвећеном и свесном делу руског народа. За што дакле не би и Србин устао против те политике, која, као што и сами ваш лист признаје, причињава Србији толико неправде и толико бола?! „Исток“, вели ваш лист, није „рог меродавних државника српских“. (Тако нисмо рекли. — У.) Ја ћу рећи још више. „Исток“ није ни полурог меродавних српских државника, али баш зато има он тим више права протестовати, жалити се и осуђивати, јер он незна препредене политичке рачуне за далеку будућност, него има посла са садашњости, а садашњост — у томе је ствар — вређа душу сваком Србину.

Ја никако не могу сагласити се са мњењем, као да ће се тим начином нанети уштрб солидарности међу српским и руским народом. Као што сам већ горе казао, руска савремена политика стоји одвојено, а одвојено стоји руски народ, т. ј. већи део његове интелигенције, имено што се тиче закључака берлинског конгреса.

Срби се могу уједињењу свом надати само са помоћу руског народа, мисли ваш лист. Ја не могу да се с тиме не сагласим, то је аксиома. Али тада ће у Русији бити друга, може се казати противположена политика, али већ никако данашња.

Та околност, што су окрузи трнски и брезнички дошли не натраг под Турке, него под једноверну и једнокрвну браћу, под Бугарску, кадра је сваког Србина још више раздражити, место да га теши. Немојмо варати сами себе. Ово моје мишљење не потребује објашњења; оно је посве јасно и сасвим долази из природе ствари. Ако ће малена чест извесне народности да се изгуби у маси друге народности и да се слије с овом, то ће нарочито онда бити, ако при разнородности масе од чести има међу њима и заједничких црта, што нарочито находимо баш међу Србима и Бугарима, т. ј. јединство вере и довољно сродство међу језицима. Тражите у Русији Србе, који су у време Марије Терезије због гоњења православне вере преселили се тамо у маси; изгубио им се и траг; они су се брзо порусили, и то нарочито услед споменутих околности.

Не ћемо анализирати причине неслагања међу Србима и Бугарима; само ћемо то имати пред очима, да је то неслагање факт, који се не може порицати. Бугарин Србину злоби; Србин Бугарина превиђа. Факт је такође и то, који се неда порећи, да Срби стоје далеко више над Бугарима; како се дакле може онда желити, да Срби не роптају на ту политику, која њихове главе савија под ноге бугарске.

Позивање на Аустро-Угарску никако не оправдава политику таквог насилнога „главосагнућа“ Срба. Ми смо својим очима видели, да је гроф Андрашија на берлинском конгресу подупирао Ристића, кад је овај за Србију тражио Пирот и Врању, и зацело Андрашија не би се био противио, кад би Русија пристала, да се Србији придаду парчад трнски и брезнички, јер грофу Андрашији најпосле све једно је — та добила та парчад Бугарска или Србија; у толико мање противили би се представници осталих држава овом законитом, праведном додавању. Само једна руска политика стајала је на бугарској страни, а на штету Србаља; дозволите дакле овима последњим да олакшају срцу свом бар и гунђањем.

Још коју реч.

У Вашем уваженом листу стоји тачно ово: „Ми верујемо, да у трнском и брезничком округу имаде Србаља, који би хтели већма приљубити се Србији, него новооснованој бугарској кнежевини.“

Дозволите мени, Русу, да Вама, Србину, кажем, да се оваком фразом греши о Србију. Та фраза биће истинита, ако је будемо овако изустили:

„Ми верујемо, да у срезу трнском и брезничком има такође и мајушни број Бугара, који би хтели присајединит се Бугарској. Ја сам лично, а може бити и нарочито, путовао по тим окрузима и ево што ћу вам рећи: у тим окрузима има односно толико Бугара, колико односно у Москви Пољака.

У руским новинама ја ћу о томе подробније говорити.

Надам се, поштовани г. уредниче, да ћете дати места овим мојим ретцима у ступцима вашега уваженога листа, ако се ја и не слажом од чести са некојим мњењима, која су у њему изражена.

У Београду 27. јуна 1879.

Са највећим поштовањем
Никандр Васиљевић Зусмен.

Политички преглед.

Осим гласова о фузији сједињене опозиције с посланицима ван странака, што је у осталом тек у зачетку, слабо новости нарушавају политичку тишину, која у овај мах у Угарској влада. „Еђт.“ вели, да се коалација поменуте две странке спрема погледом на политичке прилике, што су их створили избори у Аустрији. Већ су постављена и главна начела програма, о чему су Сел и Силађи конферисали. Сел, Шењеји, Ем. Печи, Варман Људевит и Валтазар Хорват ступиће у нову коалицијону странку. У среду је било у Будапешти министарско веће, на ком је било говора о попуњењу упражњеног места министра око краљеве особе. Као што „Будап. кор“. дознаје, решено је, да тим министарством привремено управља министар-председник. Иначе дневну кронику много занима железнички уговор, који ваља да се закључи међу овом монархијом и Србијом. У четвртак почели су у Бечу преговори о том, но до овог часа није до нас допрла никаква вест о њима. При преговорима председаваће секцијони шеф, барон Швегел, а угарску ће владу заступати мин. саветник Рибари, аустријску мин. сав. Витек, српску пак, као што се зна, ђен. Ранко Алимпић. Преговори о трговачком уговору са Србијом почеће, по што буду довршени они први.

Поред те тишине у Транслитави забавља се овдашње јавно мишљење изборима у Цислитави, који се већ примичу крају. До прошасте среде обављени су били свуда, осим у крањској велепоседничкој и далматинској велепоредничкој изборној групи, од којих свака бира по једног заступника. Уз то ће требати обавити још неколико накнадних избора, таковах, на којима су изабрани захвалили, или где су по два среза изабрала једног истог заступника. Вредно је напоменути, да је у целој целцатој Аустрији један једини Хаузнер, познати галички заступник, изабран на два места. У среду су обављени избори у галичком велепоседу и изабрани су сами кандидати пољске народне странке. Тим галичким изборима као да је ударен печат на погибију уставоверне странке. Пре неколико дана још је могла уставоверна странка покасти већину у рајхсрату, истина не велику већину, али данас рачун стоји сасвим друкче. Уставоверна странка изгубила је при изборима до 50 гласова, и она данас није у већини у парламенту. Рачуна се, да уставоверци стоје са свим на једнако са својим противницима, разлика ће бити у један, два гласа. Ако се једна или друга странка не појача десертерима противничке странке, онда је збиља на месту питање неких листова, хоће ли се моћи и како саставити парламентарна влада. Да овај Тафе-стремајеров кабинет, бар у свом данашњем саставу, не ће остати, то се може и мора сматрати као свршена ствар. Јавља се, да ће крајем ове недеље бити састављен нов компромисни кабинет, у ком ће поред умерених народносних елемената остати Тафе, Стремајер и Претис. Скора будућност разбистриће сасвим то питање.

Босна и Херцеговина добиле су ново политичко подељење, по ком имају пет округа у Босни, а један у Херцеговини, и то: 1. Сарајевски округ са срезовима: Сарајево, Фојница са са мудирлуцима у Бусовачи и Крешеву, Рогатица, Кладањ, Вишеград, Чајница, Горажда, Висока са мудирлуком у Варешу. 2. Травнички округ са срезовима: Травник са мудирлуком у Сеници, Јајце са мудирлуцима у Језерима, Варцар-Вакуфу и Скендер-Вакуфу; Доњи Вакуф са мудирлуцима у Бугојну, Горњем Вакуфу и Купрешу; Прозор, Ливно са мудирлуком у Грахову, Гламоч, Дувно. 3. Бањалучки округ са срезовима: Бањалука са мудиратом у Прњавору, Градишка са мудиратом у Орахову, Тешањ са мудиратом у Добоју, Дервента са мудиратом у Турском Броду, Жепче 4. Бихаћки округ са срезовима: Бихаћ, Ново село, званично седиште Петровац са мудирлуком у Кулен-Вакуфу, Острожац, званично седиште у Чацину, Турска Костајница са мудирлуцима у Новом и Дубици. Стари Мајдан са званичним седиштем у Санскиму, Предор са мудирлуком у Козарцу, Крупа са мудирлуком у Бужиму, Кључ. 5 Зворнички округ са званичним седиштем у Доњој Тузли. Срезови: Доња Тузла са мудирлуком у Горњој Тузли, Брчко, Бијина са мудирлуцима у Јањи и Поповом пољу, Зворник, Сребрница, Власеница, Маглај, Грачаница, Орашје са мудирлуком у Шамцу, Градачац са мудирлуком у Модрићи. 6. Мостарски округ са срезовима: Мостар, Требиње са мудирлуком у Коренуци, Љубушко, Почитељ са мудирлуком у Габели, Коњица, Столац, Љубиње, Гацко, Невесиње, Фоча, Бјелеће.

У четвртак или петак требао је бугарски кнез Александар стићи у стародавну престоницу бугарску у Трново, где је у цркви четрдесет мученика требао бити венчан бугарском хруном. Заступници свију сила, који су кнеза у скупу дочекали и поздравили биће сведоци те свечаности. Кнез је желео и молио, да силе још пре његова доласка означе своје заступнике, да ону као заступници Јевропе асистирају при његовој инсталацији и заклетви. Силе су, против обичаја у дипломатском свету, испуниле кнежеву жељу, по чему се даје судити, да је кнез „пљенио“ дворове које је походио. Накнадно се из Рима јавља како се кнез умео наћи те посетио папу а и пак није увредио римски двор, чији је гост био. Вели се, да је батомбершки кнежевић необичном куртоазијом умео то да учини. Још се и то накнадно јавља да кнез у Цариграду није примио ферман, јер ферман није био зготовљен, а кад буде послаће му се по засебну посланику.

Султан је потврдио све чланове Источно-румилијске владе, као што их је Алеко паша поставио, осим директора правосудног департмана, Керсакова, и то због његова предживота и радње, која је вазда била наперена против отоманске државе. У исто време с том вешћу доноси „П. Л“. из Лондона другу, која вели да је управитељ Источно-румилијских финансија Шмит дао оставку, но не каже, за што. Од тако показаног благоволења султанова чудновато одудара намера портина, која не иде ни за чим мањим, него за тим, да турском војском окупира Источну Румилију. Вели се, да се Порта труди, да силама предочи, како то лежи у интересу мира и поретка у тој провинцији. Турски заступници на страним дворовима упућени су, да „у разговору“ покажу прстом на више догађаја, што су се не давно догодили у Пловдиву и у којима су седеловали војници народне војске. Још се не зна, шта ће силе на тај портин захтев.

Последице мисирског спора још се нису утрле, ма да се нешто било заћутало о одношају Порте према западним силама, који је створен укидањем фермана од год. 1873. „Пол. кор.“ дознаје, да ће Инглеска и Француска причекати, док се не обнародује султанов ферман, којим се Тефик-паши даје инвеститура, па ће према томе удесити свој даљи поступак. Бечке „Нем. нов.“ пак дознају, да силе намеравају Порти послати колективну ноту и њој оспорити султану право, по ком је он самовољно укинуо ферман од 1873 г.

Стање у Румунији, створено предстојећим решењем „јеврејског питања“, врло је озбиљно, неки веде, да комора не ће у том питању дати веће концесије, но што је дотични одбор. Да је јавно мишљење са свим заузето за одборов предлог, то не треба нарочито ни наглашавати, кад се зна, како је земља румунска пропиштала у тешком синциру икономских зулумћара израјиљева порокла. Но то стање у Румунији као да ће изазвати отпор од стране дипломације. Судећи по бечким вестима неких страних листова, по иницијативи Немачке намеравају владе инглеска, француска и талијанска послати у Букурешт строгу сомацију, иштући, да се чл. 44. берлинског уговора на длаку спроведе. На предлог Аустро-Угарске закључено је пак, да се преко ц. кр. заступника у Букурешту, гр. Хојоса, румунска влада пријатељски опомене, да најтачније и што пре спроведе поменути чланак уговора. Тај је корак збиља 25. јуна учињен, па тек ако то не усхасни, онда ће силе колективно посредовати. Што се тиче коерцитивних мера, што ће их силе у том случају предузети, вели се, да не намеравају анулисати суверенство Романије и подврћи је под сизеренство Порте, и то с тога, што су неке силе, међу њима и Порта, већ признале Румунију као суверену државу.

У Лондону су конзервативци 27. јуна држали банкет, и том је приликом лорд Салисбери говорио о садашњем политичком стању погледом на берлинске закључке. Сализбери увераваше, да су берлинске стипулације у својим најглавнијим појединостима изведене. Мисли да силе желе мира, будући забављене својим пословима. Буре потоњих година стишавају се. Од конкуреката који хоће да се учврсте на средиземном мору, није ни један тако јак, да би могао извести ту задаћу. Данашња реформисана турска држава ослања се на потпору својих поданика, који ће је и у будуће одржати. Садашњи мир само је примирије а да постане правим миром то зависи од отога како ће порта употребити садашњи тренутак. Турски народ има својства која народ чине снажним и богатим, и он се нада, да ће турски државници обуздати злоупотребе и корупцију. Сализбери закључи, колико год он жели, да не води бригу о политици страних сила, и пак мисли, да и најмирољубивија држава, као што је Инглеска, мора вазда бити спремна за рат.

По што Четивајио није испунио инглеске захтеве, то су настављена непријатељства међу Инглезима и Зулусима. Ђен. Крилок стигао 7. јуна у градић Чемсфорд. Сва инглеска војска кренула се на пред. Од стране Зулуса слаб отпор.

Проглас кнеза бугарског.

Бугарски кнез Александар I. издао је на доласку свом у Бугарску овај проглас на Бугаре:

Драги моји земљаци! Једногласно од бугарског народа на кнежевски престо подигнут, осећам у овом свечаном тренутку, кад ступам ногом на бугарско тле, потребу, да кажем, како јасно увиђам, колико су свете дужности, што су ми народном вољом дате, и како веома желим, да сву своју снагу посветим благостању Бугарске, која је постала мојом отачбином. Пре но што одем у нову престоницу, да тамо примим управу државних послова, сматрам за своју дужност, да отидем у Трново и да се свечано закунем пред народном скупштином, која ме је изабрала. Јављајући бугарском народу, да сам дошао у кнежевину, молим свевишњега, да благослови моје труде. Надам се, да ћу у родољубљу бугарског народа наћи помоћ, што ми је нужна за осигурање благостања земље, којој од сад сав свој живот посвећујем. Тако ми свемогући помогао! **Александар.**

Из суднице.

Коначна расправа против листа „Задруге“ код кр. окружног суда у Н. Саду.*)

* Коначна расправа код овдашњег кр. окружног суда против уредника „Задруге“, г. Бранка Мушицког, била је 16 маја, почела у 10½ сах. пре по дне. Председава председник овдашњег кр. окружног суда, г. Ст. Лобмајер, приседници кр. судије г.г. М. Јездимировић, и Јос. Ковач, државни тужилац г. Ш. Арнолд, бележи судски бележник г. Д. Копчек. Оптуженика брани овдашњи адвокат, г. др. Илија Вучетић.

Председник прочита оптуженикову нацијоналу и саопшти, да је овдашњи државни тужилац против њега, као уредника листа „Задруге“, по §. 30. и 31. преског закона од год. 1848. подигао парницу због прекршаја истог закона. У броју 9. „Задруге“ о. г. изишао је на име чланак под насловом: „Омладина некад и сад“, чланак политичке природе, а „Задруга“, која нема кауције, не сме по закону писати о политичким предметима ни таковим, који се дотичу политике. Уредник је дакле, саопштивши тај чланак, прекршио пресски закон, а за таке прекршаје не суди порота за преске, него суд за кривичне ствари, и против судске одлуке не може бити призива на вишу инстанцију. Председник по том запита оптуженика, има ли што да искаже. Оптуженик нема ништа осим онога, што је исказао пред истражним судцем и што је узето на истражни записник.

Прочита се инкриминисан чланак у мађарском преводу. На превод примећује бранилац, да је исти на некојим местима доста погрешан и, паваћајући иста места, моли, да се исправе; нарочито пак моли, да се реч „омладина“ преведе са „ifjuság“ а не да се употребљује и у мађарском „omladina“, пошто је јавна штампа мађарска од те речи силом начинила такав политичан појам, који се идентификује са велеиздајом, а кад се преведе са речи „ifjuság“, онда се види, да то значи толико, колико млађи нараштај, те по томе сама та реч по себи не може имати никаква политична значаја.

После тога узе реч државни тужилац, да поднесе и разложи оптужбу од прилике овим речима: У броју 9. листа „Задруге“ од ове године штампан је један чланак под насловом: „Омладина некад и сад“, који је скроз политичног садржаја. Писац тога чланка разлаже, како је омладина поставила била себи за задатак, да народ и друштво српско препороди и да произведе слободу и јединство српскога народа, па пребацује садањој интелигенцији српској, што је слабо учествовала у борби за слободу и јединство српско на балканском полуотоку, те тако рећи прети интелигенцији, да ће се с њоме због тога рачунати. Из те главне садржине чланка види се на први поглед да је исти политичног садржаја; па пошто је уредник признао, да лист „Задруга“ нема кауције, а по §. 30. преског закона од год. 1848. сваки лист, који бар двапут у месецу излази и бави се са свим или од чести политичним питањима, мора имати прописану кауцију, то се уредник огрешио о тај закон, и по томе државни тужилац моли, да се он казни по §. 31. преског закона, који за таке преступе одређује затвор до 1 годину дана и новчану глобу до 500 фор.

Бранилац оптуженога, адвокат др. Илија Вучетић у дужој беседи разлагаше: 1) да инкриминирани чланак није политичног садржаја, 2) да и у том случају, кад би речени чланак политичног садржаја био, не може се казнити за то, што је оптуженик због овога преступа већ кажњен био, и 3) да казна у овоме случају, баш и кад би јој места било, не би имала цели.

Да инкриминирани чланак није политичног садржаја, види се одма, како се с мало већом пажњом прочита. Цео садржај окривљеног чланка састоји се у томе, да се омладини пребацује, што не приређује забаве у народном духу, као што је некад чинила, него тера у свему раскош и иде на балове, машкаре и „лудачка вечера“; по томе се дакле види, да чланак расправља чисто друштвена питања, а ни најмање се не дотиче политике. Државни тужилац је из целога чланка ухватио само једно место, где се тек мимогред напомиње, како је негдашња омладина слабо учествовала у борби за ослобођење српско, па из тога изводи, да је цео чланак политичног садржаја. Али то је врло криво схватање, јер из једног места не може се закључити на садржај целог чланка, а осим тога, ту се нарочито каже, да није задатак овога листа, да те рачуне размршава, нити овде хоће да се пита, колико је омладина у тој борби учествовала, него се то само мимогред спомиње и одмах се прелази на главну цел чланка, а то је расправљање друштвеног питања о томе, какве забаве приређује омладина. Бранилац прелази редом цео инкриминирани чланак, и доказиваше потанко, да у њему нема ништа политичног садржаја, моли, да се већ само и на томе основу тужени од подигнуте оптужбе ослободи.

Но баш и у том случају, кад би оптужени чланак био политичног садржаја, не би се могао по закону казнити за то, јер је уредник због истог овог преступа већ једном казну издржао. Овај је чланак штампан 13. марта п. р., а тек на 3 недеље дана доцније, наиме 3. априла о. г., стајао је оптужени уредник пред судом због чланка: „Шта бива по свету“ за то, што се нашло, да је и тај чланак политичног садржаја, а изишао је у листу „Задрузи“, који нема кауције. Ако је овај сада окривљени чланак политичног садржаја, онда је требало обе ове истраге спојити и у једаред судити, јер та обадва чина сачињавају један исти преступ, или правије, у овом другом чину само је продужење онога истог преступа преског закона, по коме лист без кауције не сме доносити чланке политичног садржаја; а за један преступ може се само једанпут казвити. Ту бранилац по дуже разлаже теорију о настављеном преступу, доказујући по Бернеру, Паулеру и другим знатнијим криминалистама, као и по самом новом угарском кривичном законику, да се за продужен преступ, ма се исти и из колико учина састојао, ако су само исти пре суђења учињени, може само једна казна одредити. По томе дакле није кривица оптуженога, што суд та два окривљена чланка није уједно судио, него је ту кривица до самога суда, а оптужени никако неможе за један преступ двапут кажњен бити.

На послетку све и кад би се по закону могао тужени сада поново казнити, то у овоме случају не би требало учинити за то, јер свака казна мора имати своју цел, а где нема цели, ту се не сме ни казна употребити. За доказ тога свога навода, цитира бранилац познатог мађарског криминалисту Б. Смерде, те с обзиром на то, што је лист „Задруга“ већ давно престао излазити, изводи тај доказ, да овде казна не би имала никакве цели, јер ни листа нема више, и по томе моли, да се оптужени коначно ослободи.

После реплике од стране државног тужиоца и дуплике од стране браниоца повуче се суд натраг ради саветовања. По подужем саветовању врати се суд у судску дворану и председник запита оптуженога, е да ли би могао званично посведочити, да је „Задруга“ збиља престала. То је, рече, суду нужно да зна, јер се у његовом крилу изродило једно питање у погледу пресуде. За решење пак тога питања суду је потребна званична потврда, е да ли је лист збиља престао, или још излази. Оптуженик рече, да може то учинити, и по што од овдашњег градоначеништва добави писмену потврду, да је званично пријављен престанак листа „Задруге“, те да више не излази, — суд се на ново повуче на траг ради саветовања. Вративши се у судницу, председник изрече пресуду: суд је нашао, да чланак: „Омладина некад и сад“ истина није политичког садржаја, али да се дотиче политике, те обзиром на олакшујуће раззоге, које је оптуженикoв бранилац навео, осуђује Бранка Мушицког, као уредника „Задруге“, на три дана затвора и 15 фор. глобе, која се под претњом екскуције, мора платити за 8 дана.

По што по закону против те пресуде не може бити призива на виши степен суда, то ни осуђеник, ни његов бранилац, ни државни тужилац не учинише никаква приговора пресуди.

Осуђеник је с меата наступио затвор.

Прослава 20. јуна.

У Пироту 21. јуна 1879.

Све вароши, свако и најмање село у овом крају Српства, у кнежевини српској, на похвално патријотичан и свјестан начин, прославише успомену онога дана, кад 20. јуна 1876. године иза знамените прокламације витешког кнеза Милана, српски топови са Суповца, на домак гордог и славног Ниша, огласише робујућој браћи, време њиховог коначног ослобођења а пропасти турске.

Што се ово ослобођење није коначно и по жељи и накани витешког кнеза и његове доиста патријотичне владе извело, криви су они исти фактори који су ропство турске раје, свагда, и на ружан начин подржавали.

Служи на част и на утјеху српском народу, што је он свим могућим жртвама, јуначки одазвао се позиву својих кнезова: Милана и Николе и без икакве шпекулативне премисли, уватио се у коштац, не само са царевином од 30 милијона душа него и са свим оним великанима, који ту царевину увијек подржаваше.

Библија је овјековјечила ропство јеврејско под фараонима, али ми, који смо робље султана, паша, мутесарифа, кајмакама, мудира, ага, бегова, ханаријот-владика и кога не још људског измета и зулумћара били, можемо поред свег пијетета и „благогвјенства“ према светој књизи, отворено рећи, да је наше најблажије робовање далеко грозније и јадније било, од највећег јеврејског под фараонима.

Ми знамо да и данас имаде оних који старо време хвале и ругају се нашем весељу и нашим прославама. Али по чему да се њима чудимо? Човјек који се једном одрекао — постао ренегат и апостата — и слободе и народности и правде и слободоумности, њему је свака врлина будалаштина. Све узвишено, начелно, идеално, за њега је детињарија и лудост. Он мисли таким начином оправдати своје одпадништво. Или сва наша потурчена властела толико непатриотична и потварена беше, е збиља милом и од добре воље, одрекоше се вјере прадедовске и миле народности своје, онда кад су и Неманићи и друге провинцијалне и државне владаоце у свему подпомагали? То се нити замислити нити предпоставити може. Не имајући око себе и пред собом никог који би се свог ренегатства стидио, и прослављајући с новим господарима моменте рођене пропасти и рођеног одпадништва, посташе први наслједници њнови немарнији безобразни проћу свега што је њиховим оцима и предцима узвишено било.

Тако се протумачити може оно непријатељство, и демонско мучење рођене браће и рођеног народа, од крвних и рођенастих али одпадничких властника. И ми, ма да фаталисте нијесмо, али доиста вишем провођењу приписујемо, што су махом и на све стране, онако јадно и немилице ове одпадничке властеле наслједници у прошлим ра-

*) Омахнути обећањем једног младог пријатеља, на кога смо се били поуздали, да ће донети опширнији ток ове расправе, нисмо до сад могли испунити своје обећање. Овим пак ево искупљујемо реч.

ЛИСТАК.

ЦАРЕВ ГЛАСНИК.

Роман у две књиге од Јулија Верна.

Превео Сава Петровић.

(Наставак 71.)

ГЛАВА ТРИНАЕСТА.

Царев гласник.

И нехотице су сви учесници ратнога савета погледали на полуотворена врата. Царев гласник да дође у Иркуцк! Да су официри само мало промислили о томе, морали би држати, да је то невероватно.

Велики кнез рече живо своме момку:

„Пусти гласника унутра!“

На прагу се појави човек. Спољашњи изглед издавао га је, да је јако уморан. Имао је на себи изношено, у пола поцепано одело, какво носе сибирски сељаци. Одело то било је по негде и танадима прорешетано. На глави је имао руску капу. На лицу му се видила још незалечена модрица. Очевидно је тај човек дуго путовао и много препатио. Обућа му је била сва поцепана, те се по томе могло мислити, да је морао и пешице путовати.

„Где је његово царско височанство, велики кнез?“ — запита он, ступајући унутра.

Велики кнез приступи к њему.

„Ти си царев гласник? — ослови га он.

— Јесам, височанство.

— И долазиш . . .?

— Из Москве.

— Кад си пошао из Москве?

— 15. јула.

— Како ти је име?

— Михаило Строгов.“

Био је то Иван Огарев. Он је присвојио себи име и карактер Михаила Строгова, јер је мислио, да му он не може више бити опасан. У Иркуцку га није познавао ни велики кнез нити ико други, тако да није морао ни лице нагрђивати. Није се бојао да ће га ко познати, па и ако се ко посумња у његову личност, био је кадар да докаже, да је он царев гласник. По што је постигао цељ својом челичном вољом, хтео је издајством и мучким убијством да крунише драму татарског војевања.

По што се Иван Огарев казао, да је он царев гласник Михаило Строгов, даде велики кнез руком знак, на што се официри удалише.

Он и лажни Михаило Строгов осташе сами у дворани.

Велики кнез посматраше оштро Ивана Огарева неколико тренутака. Па онда поче:

„Ти си отишао из Москве 15. јула?

— Јесам, ваше височанство, и говорио сам с његовим величанством царем ноћу између 14. и 15. јула у „новој палати.“

— Ти имаш и писмо царево?

— Имам. Ево га.“

Иван Огарев преда великом кнезу царево писмо, које је више пута испресавијао, па га је свео на најмањи формат.

„Је л' ти то писмо предано у том виду?

— Није, височанство, али сам морао уништити завој и печат, да га могу боље скрити од војника емирових.

— Јесу ли те Татари заробили?

— Јесу, царско височанство. Био сам неколико дана заробљен. С тога сам, ма што сам пошао 15. јула из Москве, као што се и у овом писму каже, тек 2. октобра стигао у Иркуцк, те сам тако провео седамдесет и девет дана на путу.“

Велики кнез узе писмо. Кад га је развио, познао је одмах потпис царев и његовом руком писану уводну реченицу. Није се дакле могао посумњати, да то писмо није аутентично и да доносилац није царев гласник. Дивљачни изглед његов изазвао је истина испрва неку подазривост у великом кнезу, али је сад са свим нестало трага тој подазривости.

Велики кнез ћутао је неколико тренутака. Писмо је читао лагано, као да је хтео што боље да прибере своје мисли.

Најпосле прозбори опет.

„Михаило Строгове, — рече он, — знаш ли ти, шта се садржи у овом писму?

— Знам, височанство. Могао сам доћи у неприлику, да бих га морао уништити, да неби пало Татарима у шаке, те сам се за сваки случај постарао, да га проучим, да бих после могао вашем царском височанству што тачније саопштити, шта се у њему садржи.

— Ти дакле знаш, да нам ово писмо налаже, да пре изгинемо у Иркуцку, него да варош предамо душманима?

— Знам.

— И знаш, да ми се саопштава, која се војска и којим путем кренула, да Татаре растера?

— Знам, височанство. Али та је војска несретно прошла.

— Како то?

— Најзнатније вароши, као што су: Ишим, Омск и Томск, да и не спомињем друге сибирске вароши, пале су мало по мало у руке војника феофар-канових.

— Па зар без боја? Или зар нису наши козаци ни наишли на Татаре?

— Јесу, више пута, царско височанство.

— Па су зар натраг потиснути?

— Било их је веома мало.

— Где су били ти сукоби, што их ти спомињеш?

— Код Коливана, Томска . . .“

Довде је Иван Огарев говорио истину. Али да би поплашио браниоце Иркуцка, претеривао је сувише у причању о успеху, што га је имала војска емирова, па дода:

„А трећи пут су се сукобили код Красној арска.

— А тај последњи сукоб? . . . . запита велики кнез, који је једва изустио те речи.

— То је било више што него сукоб, височанство, то је била битка.

— Битка?

— Двадесет хиљада Руса, што су се кренули из пограничних области и гуверније тоболске, ударили су на 150.000 Татара, па су ту готово уништени, ма што су се борили јуначки и очајнички.

— Лажеш! — викне велики кнез, који већ није био кадар да савлада свој гњев.

— Ја говорим истину, височанство, — одговори хладно Иван Огарев. — Ја сам својим очима гледао битку код Красној арска, и пао сам ту у ропство!“

Велики кнез умири се опет и даде знак Ивану Огареву, да се не сумња о његовој искрености.

„Кога је дана била битка код Красној арска? — запита он даље.

— 2. септембра.

— А сад се сакупила сва татарска војска око Иркуцка?

— Сва.

— Колико мислиш да имају Татари војске?

— Око 400.000 момака.“

И ту је Иван Огарев опет претеривао, неби ли велики кнез клонуо духом.

„А зар се из западних покрајина немам надати никаквој помоћи? — прозбори опет велики кнез.

— Не, царско височанство, бар не пре пролећа.

— Е па добро, а ти ме чуј Михаило Строгове. Ма не добио помоћи ни са истока ни са запада, и ма било 600.000 Татара, ја никад нећу предати Иркуцка!“

Иван Огарев чисто зажмири својим злобним очима. Издајник тај хтео је ка'нда да рекне, да царев брат прави свој рачун без обзира на то, да може бити издајства.

Велики кнез био је осетљиве нарави, па је с тешком муком могао да остане миран, кад је саслушао те кобне вести. Ишао је горе и доле по дворани на очиглед Ивану Огареву, који га је већ пратио очима као жртву своје освете. Велики кнез застајао је код прозора, па је гледао у стражарске ватре у татарском табору и слушао како се ломе ледене санте једна о другу на реци Ангари.

Прошао је читав четврт сахата, а није ни

товима пострадали и упропастили се заједно са измученом и изданом си „рајом“.

И доиста, онај је народ већ олађени мртвац, ког свете рјечи слободе, отачаства, повјест прошлости и будућност сјајна и независна пробудити и уздрмати не могу. И народ српски, па нек је још више од половине роб и туђ измећар, али се у живе народе не би смјео више бројити, да се онако јуначком и соколовском позиву у бој, у бој за свету слободу и подпуно српско ослобођење и уједињење — својих витешких кнежева јуначки одазвао није. Те за то има зашто, и има подпуно право, на оваке прославе, које му његов понос, његово јунаштво и његову вјеру у још бољу и сретнију будућност подрањују и уљевају.

Оно се никад од никог рећи не може за јуначки народ српски, што је праведно баш ових дана, један родољуб и учени Француз за француски народ од 1870. и 71. године казао: „нити војници који Париз као ни они који другу земљу бранише хтједоше умријети, због чега и могаше једна чета пруских уланера, као у сред Бранденбурга, безбрижно у сваком француском селу живити, јер и сељацима француским као и војницима, бијаше жао умријети.“ Па за то, и ако смо подпуно свијесни и свог данашњег положаја и положаја оне наше браће, која како дивно каза врли српски родољуб и начелник пиротског округа г. Вуле Поповић у здравици народу српском да: туђе светковине и прославе морају као своје светковати и прослављати, опет подпуно се могу оправдати и похвалити подобне прославе какову је васколики народ српски у Србији јучер славио у правом српском и и народном духу и смислу.

Та свечаност овдје у Пироту испала је дивна. Само се невино и незлобно дјете онако и право веселити и радовати може, како се је јучер 20. јуна васколики српски народ овог ослобођеног краја у дому и ван куће у пољу и у шуми свуда и на сваком месту веселио и радовао. Као у почетку пролећа што на сваком кораку слушаш мило и узносито пјевање и цркутање птица, тако си слушао глас разноврсне пјесме и свирке гледао игру праву српску и народну, а свако живо чељаде у чисто и дивно српско народно руво обучено као на сами божић. Није се знало куд и на коју страну да се прије свратиш и народно веселе и народну радост гледаш и осјећаш. Сваки народни скуп у пространом пиротском округу личио је вилинском колу „Што год гледаш и што слушаш, све те заноси и обзорава: саме ти суве од радости теку; узбуђено душевно стање, нијеси у стању ограничити. Свалили су ти се сви призори, као мора на душу. Па и да никада срце ти за народ било није сад си згољна осјетљивост поста. Боже! запитам себе, којим чудом ти спасе од пропасти вјечне свој народ, и којом ли силом уздржа у њему, кроз тако дуго, предуго и најчемерније ропство, његову српску и човјечју свијест?! Ви који дрмате свјетом, и који се великим јевропским силама зовете, морате се поклонити пред оволиком божанском дурашности чудним јунаштвом! Сви који од сељана доћи могоше, дођоше у очи 20. т. м. у Пирот. Одбор за приреду прославе 20. јуна, све је учинио; да светковина што сјајнија и српскија испадне. Јер се свак откмаше који ће љепше и убавије искитити и украсити кућу, дућан, чаршију; па је за то одбору и било лакше све спремити, што је спремио да Пирот у ничему не изостане, иза других већих српских мјеста.

Идући кроз улице дивне вароши Момчила војводе кроз чувени Пирот који броји преко 12.000 душа не знаш шта ћеш прије и радије да мотриш и разгледаш: свака кућа и сваки дућан, као нека густа шума, кроз коју зраци бледог месеца вире изгледаше. Иљадама свијећа и свећица сличиле су звјезданоме небу, а пространа и дивна велика пиротска пољана сва је у пламену у цвијећу и у шуми била. По сред ње беше подигнута пирамида надписима, транспарентима и сликама кнеза ослободиоца. Мучно бијаше разликовати, да ли рика убојних топова, или узклик веселог и безбројног одушевљеног народа, ваздух збијаше и проламаше. Као вали узбурканог мора, или као класје вјетром повијено, тако је та безбројна поворка и гомила веселог народа изгледала, особито онда, кад је из цркве изишао и у коло ватати се почео. Као што су топови увећавали дивну службу божију, на којој честити г. Д. Цветковић језгровитом и значајном бесједом протумачи значење светковине, онако су и почетак гозбе и играња народњег се огласили. А кад је врли муж и опћељубљени патриота т. Вуле Поповић, начелник округа пиротског, српско коло одпочео, малена бијаше пространа пиротска пољана. Иљадама Срба и српкиња пројуриша у коло. Диван и свечан моменат бијаше, кад је предсједник одбора и општине пиротске, г. Цеко Крстић напио здравицу витешком и прослављеном кнезу ослободиоцу, Милану Обреновићу IV! Једва кашње пола сата раздрагана срца могоше весели усклик. Живио!.... Ура!.... стишати. Па опет, кад је г. Поповић као окружни старешина напио за здравље васколиког народа српског, који је чудо од јунаштва и од дјела самопрегорења показао, и који је и опет свом душом и свим срцем готов на све жртве и на свако јунаштво, да ослободи још неослобођену и уједини, још не уједињену и туђе свечаности и прославе светкујући браћу српску, клицању: Живио!.... Ако бог да!.... Оћемо!... Краја није било. И друге патриотичне здравице: патриотичној и заслужној српској влади, пиротској опћини и опћинама округа пиротског, пропраћене су такођер с неописивим усклицима радости и весеља.

Пјевачка дружина осим кнежеве химне и Абердарове пјесме „Хај, реко нам је бог богова“ — још је многе друге, љепшу од љепше, пјесме одпојала.

Веселе с колом, пјесмама, бенгалском ватром и са свима другим веселим особинама народа српског, продужило се до свануће, 20. јуна.

Морамо похвалити особиту ревност одборову, као и господе. К. Кларића српског официра који је радњу триумфалних капија и бенгалске ватре руководио: Раше Милошевића суплента професорског, Љубе Недељковића, шефа телеграфске штације, који су пјевачко друштво управљали; Милана Ковачевића, који је вјештачки нацртао надписе и транспаренте, као и све остале и војничке и грађанске и општинске власти који похвалном и патриотичном ревности и љубави настојаше, да свечаност што боља и свечаније испадне.

Народ је телеграфом поздравио свог витешког кнеза ослободиоца, а општина пиротска свог јунака и почасног сугрђанина, ђуру Хорватовића.

Дај боже, скоро и на другчи начин, и у највећем обиму, ослобођено српство, славило дане свог коначног ослобођења, а успомена прославе 20. јуна, била најближи претеча при слави великог ускрса народа српског.

ДОПИСИ.

(☞) **Цетиње** 20. јуна. Овдашња варош свечано је прославила рођен дан насљедника Црногорског кнеза Данила Петровића прошле недјеље 17. ов. мјесеца у очи које свечаности била је варош освијетљена, радујући се срећноме и веселоме народноме дану, да будући владалац са срећом ступа у девету годину подпуно здрав, пјевајући по обичају народњему; а сјутра дан одслужена је божанствена летургија у присуству свијетлих родитеља насљедникових, и свију већих и мањих достојанственика престонице црногорске, а у подне дали су Њихова Височанства сјајни обед гди су присуствовали сва већа господа са преосвештеним г. митрополитом и свештенством мјестним, гди су многе здравице изговорене за здравље наследника црногорског и свијетлих родитеља, а истога дана у вече била је велика илуминација како на горама више манастира тако и по вароши и у великој башти књажевској гди је народно коло играло, уз бенгалске разноцвјетне огњеве и осветљење, као и пуцњава ракетла у хоризонту, разновидна сунца и огњеви, које величанствени изглед даваше, рекао би да све у пламену плива, док се у пола ноћи народ и житељство у највећем задовољству растао.

Споменути морамо да је у овдашњој варошкој школи женској испит држан 14 о. м. на којему присуствоваше чланови свијетле породице са госпођом Анђом Петровић и госпођицом Л. Наиком, гди је присуствовао српски књижевник и педагог г. Милан Ђ. Миличевић, при којему је испиту јако задовољан остао, видећи изврсну радњу шава, везива и плетива ученицах, цетињских, као и одговарања из покућарства. Господа присутна бише врло задовољни са успјехом дјевојчица, на којему је г. Милићевић многе дјевојчице одликовао са својом књижицом. Успјеху ове школе има се захвалити на неуморни труд госпође учитељке Ане Вицковић, која је за успјех дјевојчица добила захвалу.

Прошле недеље одпутовао је, надзорник црногорских школа г. Стево Чутурило по племенима, да по Црној Гори у присуству његову полажу школе годишње испите, и да побиљежи гдје би биле потребите школе по племенима, да се на јесен отворе.

Подгорица 16. јуна 1879. Овди је 25 пр. мјесеца дошао са Цетиња преосвештени г. митрополит Иларион у пратњи књажевских перјаника и свога протођакона, које га је народ православни одушевљено дочекао.

Сјутра дан послье одмора долазили су многи главари !ветски из вароши и селах на поздрав своме архипастиру, које је он врло милостиво и љубазно дочекивао, објасњавајући срећно ослобођење и уједињење братскога народа, којијема препоручиваше: вјерност к своме господару, љубав међусобну, давајући им своје благослове. Међу истијема било је хоџа и кадија турскијех, као и један католички свјештеник који су га поздравили.

Послъ свршенијех посјетах, одпочео се рад црквених добара, које су држали повјереници народњи, и који преставише у засједању, колико има њихова црква светога Ђорђија готових новаца, колико па процент главнице, колико кућа, земље и дућана, која имаовина црквена приличну суму износаше, да је г. митрополита јако задовољило, да су могли, испод турског насиља, толико интереса цркви привредити, обећавши им да ће код Његовог Височанства издјејствовати подпуну основну школу су четири разреда, чему се народ јако обрадовао. Осим овог уређења, уредио је парохију Подгоричку, да се има давати свештеницима по Зети и Подгорици као и по Црној Гори, и да се има тачно служити недјељно и празницима божанствена литургија.

Г. митрополит почашћен је био са обједом у г. војводе Пламенца и војводе Марка Миљанова, као и код неких имућнијих христијана подгоричкијех, гди се напијало у здравље књаза Николе I. велике православне Русије, и храбрих јунака црногорскијех, који се борише за народно ослобођење. Није доста било што архипастира на част позваше православни — и званичници државни. већ су преосвећеног г. митрополита почастили обједом аге подгоричке Турци: Јусуф-ага Рецовић, Бећирбег Османагић које га су са највећом почашћу дочекивали и угошћавали.

Послье неколико дана одпутовао је са својим свештенством у тврди град Спуж, гди се на путу могаху виђети добивене тврђаве: Чигаљ, Шефкет-кула, Црвена стијена, Тријепчаница Гомила, Сердар кула, Плоча, Лужница, Авни кула и Стологлав, све великијем и малијем брдом пограђене у растајању два сата од Подгорице до Спужа, и према Пиперима, куле: Врањицке њиве, Глибавац, Вулева стаја, Ђеремидница, Зорски луг, Пазариште, и Меревиш.

Кад је окупљени православни народ у Спужу поучио и благослове им дао, исти дан се натраг у Подгорицу вратио.

Сјутра дан одпутовао је у Љешкопоље у доњу и горњу горицу и у Кокоте, гди га је окупљени народ са неописаном родсти дочекао којијема је савјете архијерејске давао, препоручујући им: вјерност господара свог, љубав, слогу, и јединство гди је ноћевао, и сјутра дан се натраг у Подгорицу вратио.

Послье два дана одпутовао је у Зету по селима: у Дајбабе, Крушној главици, Дахне, Б'отун, Српска, Ђајковиће, Митровиће, Махали, Горичане, Мојановиће, Бистрице, Курило, Бијело поље, Бериславце,

---

речце прозборио. Па онда узе опет писмо у руке, па прочита једно место из њега.

„Ти знаш, Михаило Строгове, да се у овом писму спомиње и неки издајник, од кога ми се ваља чувати?

— Знам, височанство.

— Ту се каже, да ће тај издајник у пререушеном руху ући у Иркуцк, па ће гледати да задобије моје поверење, те ће у згодном часу предати варош Татарима.

— Знам ја то све, царско височанство, и знам још и то, да се тај издајник, Иван Огарев, заклео, да ће се лично осветити царевом брату.

— За што?

— Вели се, да је велики кнез тога официра лишио официрске части.

— Да, јест,... сећам се... Но он је то и заслужио, тај нитков, који је после служио против своје отаџбине и дигао Татаре на Русију.

— Његовом величанству цару, — настави Иван Огарев, — стало је пре свега за тим, да ваше височанство извести о зликовачким смеровима, што их тај издајник има против ваше особе.

— Да, у писму се и то спомиње....

— И његово величанство ми је то саопштило, и наложило ми нарочито, да се на путу кроз Сибирију чувам од тога одметника.

— Јеси ли наишао где на њега?

— Јесам, височанство, после битке код Краснојарска. Да је могао слутити, да ја носим вашем царском височанству писмо, које обелодањује његове гнусне планове, доиста ме неби поштедио.

— Заиста, ти би тада пропао, — одговори велики кнез. — Али реци ми, како си умакао?

— Скочио сам у Иртиш.

— А како си ушао у Иркуцк?

— Кад су Руси вечерас гонили неку чету татарску, умешам се ја међу браниоце ове вароши, кажем им, ко сам, и тако ме одведу одмах пред ваше царско височанство.

— Добро, Михаило Строгове, — рече велики кнез. — Ти си на твом мучном путу показао, да си одважан и ревностан човек. Ја те нећу заборавити. Имаш ли какве жеље?

— Немам, осим једине молбе, да се смем борити уз особу вашег царског височанства.

— Нека ти буде, Михаило Строгове. Од данас те узимам у своју личну службу, а имаћеш стан овде у овој палати.

— А ако се Иван Огарев, као што је наумио, представи вашем царском височанству под лажним именом?

— Онда ћемо му скинути образину, твојом помоћу, јер га ти познајеш, па ће испустити душу под кнутом. Одлази сад!“

Иван Огарев поздрави великог кнеза по војнички, јер није заборавио, да је капетан у корду царевих гласника, па се онда удали.

(Наставиће се.)

О ОЦТУ (СИРЋЕТУ.)

(Наставак о посту.)

Можда сирће помогне желуцу мамурних, који га многим јелом и пићем претоваре ал то је онака помоћ, као претовареном кљусету бич и буџа и још горе. Да се претовареном помогне додавајући му товара место одваћајући, то је још празнија вера, него она, да сирће прави глад.

Како сирће помаже јела варити и растварати то већ видесмо. Код све дотичне науке, хемије и физио-фарњако-пато- и токсико-логије уче, да сирће нигде из тела не излази онако просто и чисто, него се спаја с други елементи, које на се привуче и од тела их отме, — и уче, да сирће околе и огризе све уде на које год дође, у нутри још горе, него споља и разори их, и разори све сокове и крв и сву снагу, онда само они, који га хвале, да је добро додавати га у јела, то разуму. Ако је и то помоћ, онда је и оно, кад би нам нека војска у помоћ дошла, па најпре нам нашу рођену војску потукла. Ако ко верује да је згрушавање беланака и лепка у вари као и у крви и растварање истих у крви и у телу на оруђима, да је то пробитачно и држи, да је оно паљење и балавост и одебљање коже у желуцу и у цреви крепљење желуца, на част му и та вера, ал ту се онда не зна, ни шта је помагање и крепљење желуца ни шта је и на што је глад. Кад се човек за то храни, да оним крв занови и тело оспажи, те да за то и зубе и желудац чувати ваља, а не силом и за прав бога их кварити, онда је глупост трпати у јела онаке ствари, које снагу храни кваре, и оједу зубе и окољу уста и желудац и црева и покваре све сокове, као што то чини сирће.

Така је и она вера, да сирће жеђ гаси. Код воде, које свуда има, и која загаси жеђ сила безазленије, само ће будале сирће тражити и њим жеђ гасити.

Да сирће оживи човека, то кажу само они, којих је желудац пун бала, или је тако одебљао да више и не осећа оне распаљиве снаге од свеже хладне воде; а ко год је очувао уста и желудац у њиховој природној свежости, тај зна, да сирће, ма оно било с колико му драго воде помешано, само вређа.

Који наводе, да је сирће нужно, да биљна јела пресну салату, рен, роткву ил зеља размекша и да размекша тврда јаја и меса, и да сачува смрдљиво месо и рибу од трулења, — и који наводе, да се у та јела за то мора додавати сирћета, да би их желудац лакше сварио, — ваља најпре да докажу, да су те ствари добра храна за људе. Ако ли се сирће за то једе, да сачува месо и машћурину у желуцу и у цреви да не протруну и не начине болештине, онда је пречe не јести ни једно, а не трпати у се два зла. Да гостионичари палију на покварено месо што више и што љућег сирћета, да га гостима начини пикантније, то знамо, али да то јело ваља, то је друго питање. Тако и неки економи поспу плесниво и покварено сено сољу, да га гладна стока изје, ал како јој годи, то она зна.

Има их, који за то хвале сирће, што помогне брашно, скроб, амил, пре у сладу претворити, ал, по што ово буде и од себе и по што за ово већ има у телу одређене и справе и сокова, то је сирће не само излишно, него како баш оно те справе и сокове поквари, тим већма шкодљиво, — туђа војска, што нам у помоћ долази, ал најпре нашу рођену браћу побије.

На ону реч, да је сирће потребно људима, и да не могу људи бити без њега, молимо те, који то тврде, да нам кажу, како је постојао род људски на свету пре, док не беше сирћета, и како постоје силни људи и данас без њега, и како стоји сва животиња друга, и сви су људи и народи они здравији и јачи и дуговечнији него они, који имају сирћета.

Шта учини сирће у крви, то видесмо; а да оно иде у прилог здрављу и животу, само будале верују. Исто тако је и оно, да сирће не знам како заражену крв поправи. У заражену крв другим заразама додавати у то име, да се поправи још и ову заразу од сирћета, то само иде у хемичарским лонцима, ал не у живом телу.

Ако сирће доиста натерује зној и мокраћу, питање је, ко се оном радује и ко би тога ради сирће пио, кад то исто учини и вода, и то сила безазленије.

То исто стоји и о оном, што се хвали, да сирће хлади и да стишава ватру у срцу и у крви, то све учини вода сила безазленије. Ако би сирће онако стишавало ватру, као што се тумачи, да с поља стеже жиле, те неда наваљивати крви на оно место, н. пр. у тифу на кожи, онда би прање коже сирћетом било отеривање крви у нутра, те дављење болесника; ако ли би сирће хладило одпаравањем, онда и вода то учини сила безазленије и данас сви лекари стављају оне од тифа болеснике по више пута на дан у воду, и то не у прехладну па их куд камо боље расхладе и ватруштину с њих одбију, и к себи их доведу и кроз ону их опасност проведу, него перући их сирћетом.

(Свршиће се.)

Гостиљ, Шушњи, Балабане, Бишћањ и Голубовце, гди је такођер народ поучавао и препоручивао им љубав слогу и јединство, који се послѣ неколико дана преко Жабљака на Цетиње повратио.

Споменути морам овди један врло несрећан догађај за стару српску породицу Лаиновића: син Крста Лаиновића Јордан купајући се у ријеци Рибници од 12 година другоразредац 22 пр. мјесеца понесега брзина воде и у једном дубоком виру јединац син удави се, које је сво овдашње грађанство јако ожалостило, које га сјутра дан са великом жалости матери земљи предали и сахранили га.

Овди се говори да ће међународна комисија одпочети свој рад 19 ов. мјесеца, за граничење између Турске и Црне Горе.

Ф. Радичевић.

Нови Сад 30. јуна. Из Петрограда дознајемо, да је и тамо свечано прослављен 20. јуније, као дан независности Србије. У великој Исаковој саборној цркви била је свечзна служба божија, и том је приликом ректор духовне академије г. И. Л. Јажашев прикладну беседу држао, где је истакао, да се и руски народ радује независности Србије, јер је и он заједно са српским туговао за време његове несреће, па је вољан, да с њиме и радост подели. Руски народ молиће се Богу за срећу кнеза Милана, као српског владара и за српски народ, као за православни. Том се приликом певало „Многаја љета“ за кнеза и кнегињу српску и за српског престолног наследника. То је први пут, што се отпевало „многаја љета“ у то име у руској цркви. Не треба ни да кажемо, да ће сваком Србину мило бити, кад чује за таке појаве, које су кадре љубав између руског и српског народа још већма да укрепе.

— Обраћамо пажњу на учитељски стечај управе српско-православних школа у Мостару, којим се имају попунити три учитељска места т. ј. два учитеља, и једне учитељице, којима је према тамошњим економским приликама одређена прилична плата. Али осим тога, родољубива општина мостарска неће жалити и већу плату дати, само да добије вредне и ваљане учитељске снаге, од којих је желети уз стручну способност још и српско народно осећање. Желимо да се овоме стечају одзову што више наше честите браће и сестара. Додајемо још овде, да је Мостар трговачка варош од 20—22 хиљаде душа, престоница целе Херцеговине, а варош и сва околица њезина тако је дивна, да је Херцеговци називају рајском сликом, сравњујући је са оним делом питоме Италије, где је у извесно доба године поднебије тако благо, као и у мостарској околини, у којој такођер расте силна малвасија, лимун и пеpанџа и друго питомо јужно воће.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Сомбор 11. јула. За данас заказани митинг, да се у Сомбору даде повереница посланицима, није на жалост ни толико посећен био, да се могло већати. Је л то дух времена.

НОВИЈЕ.

— Из Загреба јављају, да су јуче настављене саборске седнице и да у уторак почиње мериторна расправа о прорачуну.

— „Пол. кор.“ јавља из Београда, да су комисари за уређење српско-турски граница упућени од својих влада, да према српском захтеву повуку границу тако, да се Србија може боље бранити.

— Исти лист јавља опет из Београда, како је руски заступник Персијани саопштио Ристићу, да је Русија уважила српске примедбе у погледу уређења српско-бугарске границе код Куле. Русија се нада, да ће у интересу будућих пријатељских одношаја међу Бугарском и Србијом бити уважене српске жеље новом делимитацијом.

— Кнез Александар заклео се 27 јуна у Трнову на бугарски устав, и отуд ће у Софију, где ће очекивати султанов инвеститурни ферман.

— Пол. кор“. јавља за две верзије о држању сила према Порти у ствари укинућа фермана од 1873 год. Једна вели, ако порта не усхте повући тај ферман, западне ће силе латити се политике, која ће по потреби ићи тако далеко, да Мисир постане самосталан. Друга вели, да ће Инглеска и Француска гледати да приволе султана, нека поврати кедиву она права, којима се он може слободније кретати према страним земљама, те која би вређала интересе западних сила, кад би се укинула.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Књижара браће Јовановића
у Панчеву

ТРАЖИ и моли да јој се пријаве с понудама они, који имају и желе добро продати:

1. Писменица српскога језика од Вука Ст. Караџића. Виена 1814.

1. Граматика сербска, сочињена Милованом Видаковићем. Пешта 1838.

1. Сербска граматика. Цетиње 1838.

Панчево, јуна 1879.

Претходно јављам нашем читалачком свету, да се у „српској народној задружној штампарији“ већ почео штампати:

„СРПСКИ СОКО“

велики илустровани календар
ЗА ГОДИНУ 1880.

Ово је подузеће већ одомаћено у нашем народу. Многа пријатна веза спаја ме овом књигом са толиким читаоцима српским и ја сам вољан, да и на даље негујем ту везу. При томе послу налазим материјалне потпоре у саме народне штампарије, а умно и морално потпомажу ме признати писци српски.

Садржину овог календара означићу за кратко време у овоме листу. За сада нека је само оволико начелним и личним пријатељима на знање ради равнања њихова. „Српски Соко“ угледаће за времена и то на скоро света.

Ако би ко пре потање објаве желио, да се на тај календар прибележити даде, нека се изволи обратити, као и досад, на **администрацију „Заставе“**. Пријатеље и знанце, који растурују овај народни календар позивам и молим, да се и опет прихвате тог посла и да се у тој ствари код администрације „Заставе“ што скорије пријаве. Услови остају стари.

У Новом Саду на Ивањ-дан 1879.

Др. МИЛАН ЂОРЂЕВИЋ,
уредник „Заставе“ и „Српског Сокола.“

✝

Овим свима јављам тужну вест, да ми се мој супруг

СТЕВАН ФИРИЋАСКИ,

учитељ срп. пардањски.

19. јуна после дужег боловања у вечност преселио а идућег дана у пардањском гробљу сахрањен.

Не могу пропустити да не благодарим свесрдно пречасном г. Георгију Петровићу пароху пардањском, као и осталом грађанству који при укопу учествоваше.

У Срп. Пардању 20. јуна 1879.

Персида Фиријаска, рођена Мудрић супруга, Борислав и Бошко синови.

РЕД ПЛОВ. ПАРОБРОДСКЕ
од 3 маја 1879 до даље наредбе.

Од **Новог Сада** у **ЗЕМУН** сваки дан у ½ 5 сата после подне, осим четвртка.

Од **Новог Сада** у **ОРШАВУ**: понедељником, средом и суботом у ½ 5 сата после подне.

Од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и суботом у ½ 5 сата после подне.

Од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дин око ½ 11 сата пре подне осим недеље.

Нови Сад 3 маја 1879. **АГЕНЦИЈА.**

Курс бечке берзе 30. јуна (12. јула.)

Сребро — — — — — — — — — — —	100.54
Ц кр. дукати — — — — — — — — — —	5.47
Наполеондори — — — — — — — — —	9.20
Немачке марке — — — — — — — — —	56.85

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овијем се отвара стечај на два учитељска мјеста и једне учитељице у српско-православним школама Мостарским. Плата је — уз слободан стан са потребним намештајем за самца — 100 дуката ћесар.

Учитељи, који су способни појати у цркви и предавати пјеније, како црковно тако и свјетско у школи, имаће и преимућство и биће особито награђени поврт гореозначене плате. Осим тога, има ће преимућство они учитељи, који су већ са добрим успјехом практиковали у којој од српских основних школа.

Компетенти имају своје молбенице са доказима учитељске способности најдаље до 15. августа т. г. на потписату управу српско-православних школа управити.

Мостар 17. јуна 1879.

УПРАВА
српско-православних школа у Мостару.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења смрћу Максима Јовановића пароха иногда старо футошког упразњене парохије IV. разреда расписује се овим стечај.

Надтицатељи имаду своје прописаним сведочбама снабдевене молбенице консисторији овој најдуже за 4 недеље од првог уврштења у новина поднети.

Из седнице консисторијалне држане у Новом Саду 14. (26.) јуна 1879.

Консисторија прав. источ. цркве епархије бачке.

1—3

ОБЈАВА.

Потписана општина издаваће у недељу 15 (27). јула о. г. у 4 сата по подне у писарници где се парохијал уплаћује, у кући њеној бр. 40 на пијаци следеће просторије за време од 1 новембра т. г. на даље три године под кирију:

1. Један дућан с магазом, комором, и магазином за еспап.

2. Један стан у горњем спрату састојећи се из 2. собе са сокака, предсобља, 3 собе из авлије, 2 кујне и 2. коморе. 1—3

Српска црквено-школска општине у Новом Саду.

Шпецерајска и разне боје трговина
ПЕТРА М. АНТОНИЕВИЋА
у Земуну

потребује једног од млађи спомоћника, онај који је осим српског, немачког још и мађарском језику вичан имаће првенство а у радњу ступити може одмах. 2—3

Распис стечаја

на четир упражњена питомачка места у Текелијном заводу у Будим-Пешти.

Текелијни питомци могу бити само велегимназисте VII. и VIII. разреда, или по првенству велеученици факултетских наука на свеучилишту овдашњем: правници, лечници или философи.

Сви морају овде у Пешти науке слушати; изузимају се поједини случајеви, у којима би високо министарство просвете на предлог овог надзорништва појединима проситељима дозволило, да може своје науке и на ком другом училишту слушати.

Са стипендијом Текелијном скопчано је: уживање слободног стана у заводу, огрев, осветлење, послуга, и 300 фор. у месечним ратама за факултетлије, а 250 ф. за велегимназисте.

Молбенице имају се управити на надзорништво текел. завода у Будим-Пешти IV. окр. Grünbaumgasse 23, и морају већ до 2. (14.) августа о. год. амо приспети.

Проситељи имају у прилозима вероватно доказати:

да су Срби православне вере и грађани државе круне св. Стевана;

да су барем VI. гимназијални разред свршили;

да су сасвим здрави и да су им заштитителне богиње прицепљене;

да су безприкорног владања;

да су у последње две године врло добар успех у наукама показали, и

да су сиромаси.

У Будим-Пештри 6. р. јула 1879.

Надзорништво текел. завода у Будим-Пешти.

3—3

Felderverpachtungen.

Die **Anglo-Östereichische Bank** verpachtet ihre Riedsgrünbe bei **Neusatz, Csurug, Mosorin, Titel** in grösseren und kleineren Complexen auf ein, oder mehrere Jahre.

Reflectanten wollen sich entweder mittelst Offerte, oder behufs Rücksprache mündlich wenden, in Neusatz (Nedelkovitsisches Haus)

an Herrn S. Hay,

1—2 Vertreter der Anglo-Östereichschen Bank.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Од стране ц. кр. котарског суда у Карловци ставља се до знања, да ће услед молбе г. Вилхелма Винтерфелда из Варадина против остав. пок. Густава Баркача у стану овога последњега у Варадину, улици главној, дана 15. јула и 24. јула и следећи дана т. г. сваки пут од 2 сата по подне покретности под оврху узети, као: празна бурад, вино, и то бело, шилер и црно, заједно са бурадма, подрумарске справе, солна киселина (Salzsäurre) сандуци, каде, каце, кола, 800 празни флаша, бакарне цеви, покућство, собни намештај, децимална вага и т. д. у проценбеној вредности од 8407 фор. 32 нов. а. вр., путем јавне дражбе продавати.

Покретности ће се на првом року само уз проценбену цену продавати, на другом пак року продаваће се и испод процене.

Купац имаде одмах куповнину положити.

Ц. кр. кот. суд у Карловци дана 9. јула 1879.

Ц. кр. котарски судац
МАНОЈЛОВИЋ.

2—2

3—10 ОСНОВАНО ГОДИНЕ 1822.

Кр. прив. Azienda Assicuratrice у Трсту најстарији осигурарајући завод у аустро-угарској монархији.

Јамчи са 12 мил. фор.

Azienda је прво у Угарској осигуравање увела и од њеног 57 годишњег постанка укупно преко 100 милиона фор. за ватру, тучу и обезбеђење живота исплатила. Завод овај обезбеђује: а) против пожара б) против туче са особитим призрењем прама пољоделским интерасима и потребама, в) капитале за случај живота, смрти и у случају удадбе. Azienda рачуна ради распростирања тако јефтине премије да је свакоме омогућено своју имаовину и жетву осигурањем против непогоде и штете код овог друштва сачувати.

Потписани заступник прима понуде за осигурање сваке врсте и даје обавештаја у сваком обзиру.

Главна агенција кр. прив. Azienda Assicuratrice у Н. Саду J. Д. Шилић.

Мануфактурна трговина
ДУШАНА ЋИРКОВИЋА
у Новом Саду

потребује једног спомоћника, који је вешт, на српском, мађарском и немачком језику. 2—2

Мануфактурна трговина
С. МИРОСАВЉЕВИЋ
у Новом Саду

потребује једног спомоћника. 1—2

ЗА ЖЕНСКЕ 2½ фер. курјука и 5½ ф. риф дугачки свакојаке фарбе па захтевање по мустри шаљем per Nachnahme.

Nic. Danilovac,
Wien, Althangasse № 11.

2—2

28—30

СТЕЧАЈ.

У смислу закључка прив. одбора земунског од 23. јуна о. г. бр. 63. овим се расписује стечај на место општинског књиговође привремено на годину дана.

Плата је 250 ф. Рок пријави је до св. Илије о. г.

Молитељи нека своје молбенице с доказом да су вешти књиговодству до горе означеног времена подписаном одбору поднесу.

Из седнице прекеног одбора у Земуну 23. јуна 1879. Држане.

МИЛЕТИЋ, ИГЊАТ Е. ВАСИЛИЈЕВИЋ
перовођа. подпредседник.

3—3

У Новом Саду, месеца јуна 1879.

П. Т.

Имам част учтиво на знање дати, да сам због породичних околности

ТРГОВИНУ СОБНИХ НАМЕШТАЈА

коју сам у Берлину годинама држао, у Нови Сад преселио.

Почем ја помодних намештаја увек на избор држим, молим, да се штов. публика лично посведочи.

Уједно препоручујем себе као тапецирер и декоратер, и готов сам примати сваку фелу ових радова и укусно их израђивати. Такође стојим на служби, васцели собњи намештај и декорације солидно и модерно сачињавати.

Ја за тим тежим, да добром и могуће јевтином радњом добро име стечем у Н. Саду и околини.

У пуном уверењу, да ћу својим радом посвуд признање задобити, молим за бројне наручбине.

С поштовањем

ЛУДВИГ САТЛЕР,
Трговина у дунавском сокаку, у кући г. Јездимировића.

1—1

По највишем налогу Његовог ц. и кр. апостолског Величанства.

Богато снабдевена, од ц. кр. и кр. угар. лутријске управе зајамчена

XIX. ДРЖАВНА ДОБРОТВОРНА ЛУТРИЈА

за грађанске цијели у овој државној половини,

да чисти приход ове лутрије намијењен буде понајпрвје болници за дијецу у Кракову, кћерима божанске љубави у Бечу и Траункирхенскому пјестованишту, недаље напрам количини прихода покрајини буковинској у сврху, да се подигне болница, имајућа један одијел за полуделе и рутенскому народному заводу у Лавову.

6272 згодитка у савакупној вредности од **230.200 фор.**

1 главни згодитак **70.000** у нотној ренти
1 „ „ **20.000** „ „ „
1 главни згодитак **10.000** у нотној ренти
1 „ „ **5.000** „ „ „

Даље 18 претходних и наknадних згодитака сваки од 1000 фор., 500 фор. и 200 фор., 10 згодитака сваки од 1000 фор., 20 згодитака сваки од 500 фор., 40 згодитака сваки од 200 фор. и 80 згодитака сваки од 100 фор. аустр. нотне ренте, на послетку згодитака у готовом од 40, 20 и 10 фор. у свему **79.000** фор.

Извлачење неодложно 5. (17.) јула 1879.

Једна срећка кошта 2 фор. аустр. вредн.
Срећке се шаљу бесплатном поштарином.

Од ц. кр. лутријске управе
Беч 1. маја 1879.

Карло Латур од Турмбурга
ц. кр. дворски саветник и управитељ лутрије.

6—

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.